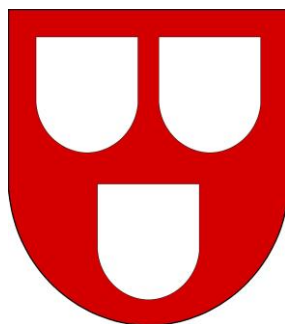

Stanislav Kasík
Heraldická kancelář
„Dauphin“
Roudnice nad Labem
2017

ÚJEZD

Poznámky k návrhům obecního znaku a vlajky

Znak středověkého cechu malířů štítů

O TVORBĚ OBECNÍCH ZNAKŮ

Z poznání historického vývoje městských a obecních znaků lze ze skladby užitých znakových figur a dalších souvislostí odvodit pohnutky, stanovit příčiny a inspirace jejich volby. Můžeme je rozdělit do několika skupin. Vyjmenujeme jen některé.

Mnoho obecních znaků je odvozeno od znaků vrchností. Ať od znaku krále u měst královských, či od znaku šlechtického majitele, biskupa nebo církevní instituce u měst poddanských. Při jejich tvorbě bylo snahou navrhovatelů odlišit nějakým způsobem znak obce od znaku vlastníka. Stávalo se tak různými způsoby, jakými bylo přijetí pouhé části znaku, zmenšení znakových figur, změna tinctur znakového pole či znamení, nebo doplnění další figurou nebo znamením atp.

Jinou skupinu tvoří znaky odvozené od přírodních podmínek. Například použitím figury kopce je charakterizováno prostředí, ve kterém obec leží. Vlnité břevno má obvykle souvislost s existencí vodního toku. Stejným způsobem vypovídá vyobrazení skály. Stromy mohou symbolizovat okolní lesy. Některá znamení ukazovala na převažující zaměstnání obyvatel. Proto se objevují ve

znacích motivy zemědělské, vinařské, chmelařské, rybářské, hornické atd. Ve znacích se připomínaly i různé události.

Jednu z nejcennějších skupin jsou znaky ukazující užitými symboly na jméno obce. Tak jak je například jablonoň ve znaku Jablonce nad Nisou, rak ve znaku Rakovníka, sova ve znaku Sovínek, či měsíc - luna ve znaku Loun. Takovým znakům se říká „znaky mluvící“.

Současné tendence ve tvorbě obecních znaků se přidržují již osvědčených metod a postupů. Přesto jsou některé figury pro obce bez statutu města nepoužitelné. Například hradby, jejichž fyzická existence byla vysoce ceněnou výsadou a pýchou každého města a zároveň jejich nejprůběžnějším symbolem.

Podvýbor pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky preferuje u obcí znaky jednodušší, které více odpovídají původním praktickým funkcím znaků a také významu uživatele. Podoba navrženého znaku musí bezpodmínečně být v souladu s pravidly, zásadami a uzancemi heraldiky. Nemá kolidovat se znaky již v České republice užívanými. Má být jednoznačným a nezaměnitelným symbolem konkrétní obce.

V heraldice platí, že znak je posuzován nikoliv z pohledu pozorovatele, ale z pohledu nositele. Proto je v popisu používáno stranového určení „vlevo“ a „vpravo“ ve zdánlivém rozporu s pozorovaným vyobrazením, kde jsou například figury v polohách právě opačných.

Z HISTORIE OBCE

Následující řádky nemají ambici být vyčerpávajícím pojednáním o historii obce. Budou zmíněny především ty skutečnosti, které mohou být pro výběr heraldických figur do znaku obce inspirující.

První zmínka v písemných historických pramenech o vsi Újezdu pochází roku 1399 a je uvedena v Libri Erectionum (Knihách erekčních), vedených u pražského arcibiskupství. Knihy sloužily k záznamům o darováních, donacích a platech pro církevní instituce. Takové darování kostelu sv. Martina v Cerhovicích uskutečnil v roce 1399 Václav leník z Újezda Konšelova. Zapsal kostelu desátek z jednoho popluží v Újezdu („Wencesalus cliens de Vgezd Konsselow assignat ecclesiae in Crhowicz decimas de una aratura in Vgezd“; Profous, Antonín – Svoboda, Jan: Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. Díl IV. S – Ž. Praha 1957, s. 427, dále je Profous-Svoboda, s odkazem na Libri Erectionum XIIIa s. 93 – edice uvedeného dílu nebyl dosud provedena a knižně vydána).

V roce 1999 vydal Obecní úřad v Újezdě publikaci 600 let Újezda, kterou napsal František Keckstein (1930-1995) za přispění Františka Cypriána. Jejich zpracování nejstarších dějin obce ve třech kapitolách s kapitolou o tvrzi a vsi Doubravici je na sedmi stranách (s. 10 – 17)

z celkových 141. Poměrně stručný text obsahuje několik nedokonalostí. Například není zcela zřejmé, že by v zápise z roku 1399 ve zmíněných Knihách erekcích (nelze psát dohromady „Libri erectionum“ a nejde o jednu „knihu“, ale o „knihy“ – proto také množné číslo „libri“ a nikoliv jednotné „liber“) byla ves pojmenována jako „Oujezd čtyř konšelů“. Zde je uveden pouze „Vgezd Konsselow“ a žádná číslovka zde není (tak také Sedláček, August: Místopisný slovník historický Království českého. b. d. a m v. [Praha 1908/1909], s. 920). Knihy erekcí byly někdy po roce 1948 skutečně uloženy v „archivu při Kancelárii prezidenta republiky“, ale dnes jsou součástí Archivu Metropolitní kapituly na Pražském hradě, tak jako před rokem 1948. Autory historie Újezda není řádně doloženo, že obec se skutečně jmenovala zpočátku „Oujezd čtyř konšelův“ a „zakladateli“ vsi byli čtyři pražští konšelé. Shodná zpráva o první zmínce o obci Újezd byla publikována již v roce 1993 v článku F. Kecksteina s názvem „Založení obce Újezda u Cerhovic“, publikovaném v Podbrdských novinách (č. 3. 1993, s. 2) a v současnosti je opakována na webových stránkách obce (www.ujezducerhovic.cz; kapitola Úvodem o obci Újezd).

Výše uvedený Václav z Újezda je v Libri erectionum zmíněn ještě jednou v roce 1405. Tehdy byla uzavřena smlouva mezi Jindřichem z Libědic, farářem v Cerhovicích a Michalem Chabcem z Doubravice, v níž Michal Chabec sděluje, že „podle výpovědi a uznání dvou pánů k tomu volených“ s bratrem svým Václavem platili faře v Cerhovicích jako desátek 9 korců obilí. Z tohoto zápisu vyplývá, že Václav byl šlechticem a psal se po Újezdu, zřejmě díky držení místního poplužního dvora a jeho bratr Michal byl vlastníkem tvrze a vsi Doubravice. Zřejmě šlo o syny Haška (jiní „Haška“) z Doubravice, který se připomíná v roce 1400 jako příjemce úroků z půjčky benediktinskému klášteru v Břevnově (Sedláček, August: Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl VI. Podbrdsko, Praha 1889, s. 204; dále jen Sedláček, Hrady).

Tvrz a ves Doubravice (dnes Doubrava; první zpráva o vsi je z roku 1230) byly opuštěny a zpustly ještě v průběhu 15. století. Další zprávy o Újezdu pocházejí z počátku 16. století a jsou spojeny s panstvím Zbiroh. Když v roce 1477 prodal Hanuš z Kolovrat hrad Zbiroh s příslušenstvím bratrům Jaroslavovi a Zdeslavovi ze Šternberka. V zápise do desek zemských však Újezd, jako součást zbirožského panství, zmíněn není (je zmíněn „Újezdec Medový“ a „Újezdec Malý“). Zdeslav ze Šternberka byl od roku 1477 hejtmanem Podbrdského kraje a je možné, že v letech následujících po koupi Zbirohu panství rozšířil dalšími akvizicemi, protože v roce 1505 Újezd, pojmenovaný jako „Dlouhý Újezd“, ke Zbirohu už patřil. Zdeslav zemřel v roce 1502 bezdětný a Zbiroh dědili Jaroslavovi žijící synové Ladislav, Jan a Albrecht ze Šternberka. Ti v roce 1505 prodali Zbiroh Václavu Popelovi z Lobkowicz. Později došlo ke změnám vlastnictví v rámci Lobkowiczského rodu. Nakonec se Zbiroh stal majetkem Václavova bratra Ladislava. Dne 14. 12. 1526 se o Zbiroh dělili Ladislavovi synové Ladislav a Jan starší. Každý z nich obdržel polovinu hradu a městečka Zbirohu, polovinu městečka Mýta, Strašic, Týčka, Přísečnice, Jablečna, Dlouhého a Medového Újezdu, Dobřiva a Hůrek. Jen Volduchy zůstaly v nedílu. Náš Újezd se „skrývá“ pod jménem „Dlouhý Újezd“.

V roce 1532 řešili bratři z Lobkowicz své spory o Zbiroh tak, že Ladislav postoupil svému bratru Janovi za finanční odstupné 3 000 kop grošů svůj díl tohoto panství. Jan Popel starší z Lobkowicz byl v té době již vlastníkem hradu a panství Točnicku (Sedláček, Hrady VI, 1889, s. 242–243). Když v roce 1557 koupil Jan z Lobkowicz od krále Ferdinanda I. Točnick se Žebrákem, byla součástí nabytého panství celá řada vsí, ale v Dlouhém Újezdu mu patřili pouze „tři člověky“ (Sedláček, Hrady VI, 1889, s. 162).

Jan z Lobkowicz zemřel v roce 1590 a dědici se stali jeho bratři Jiří starší na Libochovicích, Ladislav starší na Zbirohu a Bohuslav Havel na Blšanech. Ve stejném roce došlo k dělení majetku. Z „dílčích cedulí“ vyplývá, že Jiří obdržel panství Bystřici a od panství točnického

městečko Cerhovice s vesnicemi Vranovice, Záluží, Drozdov, Třtěnice, Tlustice, Olešná, Újezd a Jivina. Bohuslav Havel z Lobkowicz obdržel kromě panství Opálky také hrad Točník se hradem a městečkem Žebrákem, vsi Zdice, Chodouň, Bavoryni, Chlustinu, Sedlec, Hředly, Březovou, Bzovou a městečko Cerhovice. Protože neměl dědice, tak ještě za života vše odkázal bratrovi Ladislavovi. Ten v roce 1593 učinil vklad do desek zemských ve prospěch své manželky Magdaleny hraběnky ze Salmu, které krom jiného daroval klášter augustiniánů poustevníků sv. Dobrotivé v Ostrově (dnes Zaječov) a ves Dlouhý Újezd. (Sedláček, Hrady, VI., 1889, 160, 162, 163).

Ladislavův bratr Jiří z Lobkowicz byl velice ambiciózní a neváhal při uspokojování svých osobních a politických zájmů intrikovat nejen proti příslušníkům vlastního stavu, ale nakonec i proti císaři. Jiřímu se přičítá zmaření snah Viléma z Rožmberka o dosažení hodnosti míšeňského purkrabí. Tím si proti sobě postavil nejen nejvyššího purkrabí Království českého, ale také uznávanou hlavu české šlechtické obce. Po smrti Viléma z Rožmberka se ukázal smysl intriky. O míšeňské purkrabství žádal císaře Rudolfa II. sám Jiří Popel. A to způsobem nehorázným.

Do té doby veliký oblíbenec panovníka zřejmě ztratil smysl pro soudnost a začal císaře vydírat ultimativními požadavky. Chtěl, aby se císař rozhodl do určitého data udělit mu buď hodnost míšeňského purkrabího, nebo vyplatit 30 000 tolarů. Císař se rozhodl pro peníze. Lobkowicz odpověděl, že se přesto necítí být uspokojen a v usilování o míšeňské purkrabství bude pokračovat dál. Byl odmítnut a tak žádal u udělení úřadu nejvyššího purkrabí po zemřelém Vilémovi z Rožmberka. Nikdo ze současníků nepochyboval, že císař Lobkowiczovi vyhoví. Nestalo se tak a do úřadu byl jmenován Adam z Hradce.

Jiří z Lobkowicz ztrácel pomalu své pozice. Snažil se je získat pomocí stavů. Na sněmu v roce 1593 byl čten stížný list, ve kterém bylo nevázně mluveno o králi, připomínány jeho nesplněné sliby a povinnosti. Jiří z Lobkowicz měl jako předseda sněmu projednávání spisu odmítnout, ale neučinil tak. Přijetím se odložilo jednání o požadavcích krále a závěr sněmu mu dal na srozuměnou, že se o nich jednat nebude, nebudou-li splněny body stížného listu. Rudolf II. neustoupil a sněm byl rozpuštěn bez závěru.

Rudolf II. mimo jiné očekával od sněmu schválení mimořádné daně. Druhou věcí bylo, že díky rozpuštění sněmu nebylo projednáno vyslání české zemské hotovosti do Slezska na pomoc arcivévodovi Maxmiliánovi, který zde byl nakonec zajat. To už císař považoval za urážku Habsburků a dal zahájit vyšetřování příčin rozkladu sněmu. Z vyšetřování vyplynulo, že hlavní podíl na vzniku stížného listu měl Jiřího starší bratr Ladislav z Lobkowicz (1537 - 1609).

Ladislav nemohl popřít, že stížný list napsal jeho písař. Nemohl také popřít, že list osobně předal Šebestiánovi z Vřesovic, který jej jménem stavů na sněmu četl. Z obavy o svůj osud, utekl Ladislav z Lobkowicz ze země. To spustilo lavinu pomluv namířených proti Lobkowiczům. Byl jim přisuzován úmysl usurpace vlády. Jiří z Lobkowicz se měl stát králem českým a Ladislav uherským. Do těchto pomluv byl vtažen i s Jiřím z Lobkowicz přes manželku spřízněný arcivévoda Ferdinand Tyrolský. Měl se údajně stát císařem. To ho nakonec donutilo distancovat se od Lobkowicze zcela.

Pomlouvačům se velice hodila událost z konce roku 1588. Tehdy se při hostině v Lobkowiczově domě na Hradčanech dopustil papežský nuncius kardinál Aldobrandini poněkud nešťastného výroku. Z dvojsmyslného přípitku na zdraví českého krále okamžitě povstala fáma, že kardinál tak připíjel Jiřímu z Lobkowicz. Chybou Lobkowicze bylo, že se proti nařčení ihned rázně neohradil. Naopak, historkou s kardinálovým přípitkem se chlubil. Jak víme, byl Rudolf II., jsa

svobodný a prost legitimních potomků, velice nedůtklivý na různé nářky týkající se nástupnictví. Tehdy se však nic nestalo. Jakoby si císař na odplatu počkal pět let.

26. ledna 1594 odsoudil zemský soud Ladislava Popela z Lobkowicz v jeho nepřítomnosti ke ztrátě života, cti a majetku. V únoru byl k soudu obeslán Jiří z Lobkowicz. Byl obviněn ze zrady, podvodu a urážky císařského majestátu. 31. března císař rozhodl. Jiří byl odsouzen ke stejným trestům jako jeho bratr. 29. dubna byly všechny jeho statky konfiskovány. Trest smrti mu byl na řadu přímluv změněn na doživotí. Postupně byl vězněn na jeho vlastním hradě Líčkově, pak v Kladsku a nakonec od roku 1606 na Lokti, kde i zemřel 27. května 1607. Údajně druhý den po smrti byl na jeho mrtvém těle vykonán akt popravy.

Lobkowiczská panství Žebrák a Točnick byly konfiskovány a připadly české komoře. V roce 1611 koupil Jan Litvín Kavka z Říčan od české komory polovinu vsi Doubravice, Dlouhý Újezd, Záluží a Tlustice. Získané vsi pak připojil ke svému panství Hořovice (Sedláček, Hrady, VI., 1889, s. 187).

Jan Litvín Kavka Říčanský svobodný pán z Říčan a na Hořovicích, se aktivně účastnil českého stavovského povstání v letech 1618 – 1620 jako nejvyšší komisař při direkcí odbojných stavů. Královským prokurátorem byl před konfiskační komisí obviněn z toho, že byl účasten všech sjezdů a i v kanceláři české přítomen byl při vyhození královských místodržících z okna a hraběti Martinicovi ručnici k hrudi přiložil a jej z okna vyhoditi pomáhal, volil Fridricha Falckého za českého krále a též jeho syna za čekance atd. 5. 11. 1622 byl odsouzen ke konfiskaci všeho jmění: „Statek Hořovice, k němuž náležely zámek a město Hořovice s dvorem poplužním, pak vsi Hořovská Víska (nyní Véska u kostela, Véska velká, Goss-Wiska), Votnice (Otmice, Otmíky) s dvorem poplužním, Mtihava (Tihava), Rpety (Erpet), Kotopěky, Doubravice (pustá ves), Dlouhý Újezd s dvorem poplužním, Záluží a Tlustice, v nichž všech bylo 197 osedlých lidí poddaných. Tento statek, odhadnutý za 40.082 kop míšeňský grošů, koupila od komory české se statkem Komárovem (konfiskát po Ottovi Jindřichovi z Losu) Marie Eusebia hraběnka z Martinic, roz. ze Šternberka, léta 1622 za 56 000 kop míš. Avšak když paní Alžběta Popelová z Lobkowicz za ty statky o 32 000 kop míš. více dáti chtěla, přidala paní z Martinic k sumě tržové 33 000 kop míš. dne 19. července 1623, tak že oba statky za 89 000 kop koupila, z kteréž sumy na statek Hořovice 58. 568 kop připadlo. Díl statku hořovického koupil r. 1525 Mikuláš z Říčan na Hořovicích od Doroty Kosovské z Klinštejna za 1 400 kop gr. čes. – Vsi Doubravice (polovice), Dlouhý Újezd, Záluží a Tlustice, prvé k panství Točnickému a Zbirovskému náležející, prodány byly l. 1611 od Rudolfa II. za 10 000 kop míš. Říčanskému a jeho manželce, kteréž potom s dvorem svobodným v Újezdě od manžela jejího byly postoupeny a omylem se statkem hořovickým konfiskovány a prodány“ (Bílek, Tomáš V.: Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. Praha 1882, s. 486-488).

Osudy Újezda byly od té doby spojeny s osudy hořovického panství. Marie Eusebie ze Šternberka, provdaná za Jaroslava Bořitu z Martinic, postoupila v roce 1626 Hořovice, Komárov, Podluhy a pustý hrad Valdek svému manželu, který je vzápětí přenechal synovi Jiřímu Adamovi. Jiří Adam hrabě z Martinic (†1651) nemaje dědice, odkázal v roce 1651 statky Hořovice, Komárov, Podluhy, Opálku, Klenový, Bystrý, Bezděkov a dům ve Vídni své manželce Johaně z Gonzagy. Ta postoupila zmíněné statky svému švagrovi Bernardu Ignácovi z Martinic, který zemřel bez mužských potomků v roce 1685. Hořovice, Komárov a Podluhy dědila jeho dcera Terezie Františka, provdaná za Jana Františka hraběte z Vrtby, vdovce po její sestře Marii Elišce Martinicové. V roce 1690 převedla Hořovice na manžela. Po smrti Jana Františka z Vrbna dědili Hořovice synové Jan Antonín, Josef František a Norbert. Nejmladší Norbert nakonec držel Hořovice sám a zemřel v roce 1734. Posledním vlastníkem Hořovic z rodu hrabat z Vrtby byl Norbertův pravnuk Dominik, který v roce 1852 prodal Hořovice Bedřichu Vilémovi kurfiřtu

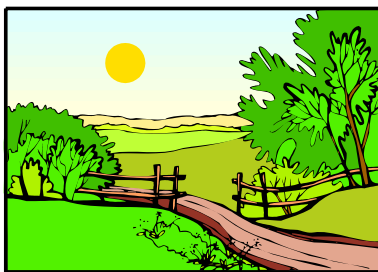
Hessenskému (Sedláček, Hrady, VI., 1889, s. 188). Za Dominika z Vrtby byla ukončena patrimoniální správa a ta v roce 1850 nahrazena správou státní.

Zprávy o Újezdu přináší také historická topografická literatura. V roce 1788 patřil Újezd („Augezd“) k alodiálnímu panství Hořovice, v držení Evžena říšského hraběte z Vrbna a Freudenthalu, rytíře Řádu zlatého rouna, skutečného tajného rady a nevyššího dvorního maršálka, který po smrti svého otce Norberta hr. z Vrbna v roce 1728 dědil panství Hořovice. Ves Újezd v té době tvořilo 36 domů a hospodářský dvůr (Schaller, Jaroslav: Topographie des Königreich Böhmen. Achter Theil. Berauner Kreis. Prag und Wien 1788, s. 103).

V roce 1849 patřil Újezd („Augezd“) k panství Hořovice-Jince, v držení Evžena hraběte z Vrbna a Freudenthalu, skutečného tajného rady a komořího, vrchního podkoního atd., který v roce 1830 dědil Hořovice po svém otci Rudolfovi hraběti z Vrbna a Freudenthalu, nejvyššímu komořímu Království českého. Újezd tvořilo 54 domů s 360 obyvateli a 1 hospodářský dvůr, k němuž patřila lesovna zvaná „Pustý Zámek“ a hospodářství Doubravka položené při hlavní silnici do Plzně. Ves byla přifařena do Cerhovic (Sommer, Johann Gottfried: Das Königreich Böhmen. Sechszehnter Band. Berauner Kreis. Prag 1849, s. 276).

V roce 1900 patřil Újezd k hejtmánství a okresu Hořovice. Ves tvořilo 87 domů a 571 obyvatel české národnosti a 8 německé. Byla zde dvoutřídní škola a poplužní dvůr. Přifařena byla do Cerhovic (Ottův slovník naučný. Díl XXVI. Praha 1907, s. 143).

Kostelík zasvěcený Nejsvětějšímu srdci Ježíše Krista, stojící na návsi uprostřed obce, je odbornou literaturou vnímán jako kaple. Ta byla postavena v letech 1898-1899 v pseudogotickém slohu. Je obdélná s polygonálním presbytářem a s vížkou nad průčelím (Poche, Emanuel a kol.: Umělecké památky Čech 4, Praha 1982, s. 136). Zasvěcení kostela je nepochybně odrazem kultu Ježíšova srdce, který vznikl pod vlivem pozdně středověké mystiky a v sakrálním umění se projevoval zejména v 17. století. V renesanční a barokní symbolice je srdce odrazem nebeské i pozemské lásky, která je také stěžejní ctností - „Caritas“. Kult Nejsvětějšího srdce Ježíše Krista se znovu zintenzivnil koncem 19. století (Heinz-Mohr, Gerd: Lexikon symbolů. Obrazy a znaky křesťanského umění. Praha 1999, s. 243). I když újezdský kostel není velkou stavbou, je dominantou obce a zároveň i duchovním centrem obce.

O JMÉNU

Újezdem se v dávné minulosti nazývalo šlechtici od knížete darované území. Jeho hranice vytýčili pověřeni pánové, kteří ho na koních objížděli v nějakém časovém limitu. Co za určenou dobu „ujezdili“, bylo nazýváno újezdem. Shodné jméno obvykle obdržela i ves zde založená. V Čechách existuje mnoho vsí s tímto názvem (podle Ottova naučného slovníku z roku 1907 jich bylo 103, včetně Újezdů s rozlišovacím přívlastkem). Proto vznikla brzy nutnost jejich vzájemného odlišení nějakým přívlastkem. Tak i v první zmínce o Újezdu u Cerhovic, který je pojmenovaný jako „Konšelův“. Nejméně od první poloviny 16. století je užíváno jméno vsi

v podobě „Dlouhý Újezd“. Tak ještě v polovině 17. století. Později velice často jen „Újezd“ (např. v roce 1654 v Berní rule - „Augezd“; Profous.-Svoboda, IV., 1957, s. 426-427).

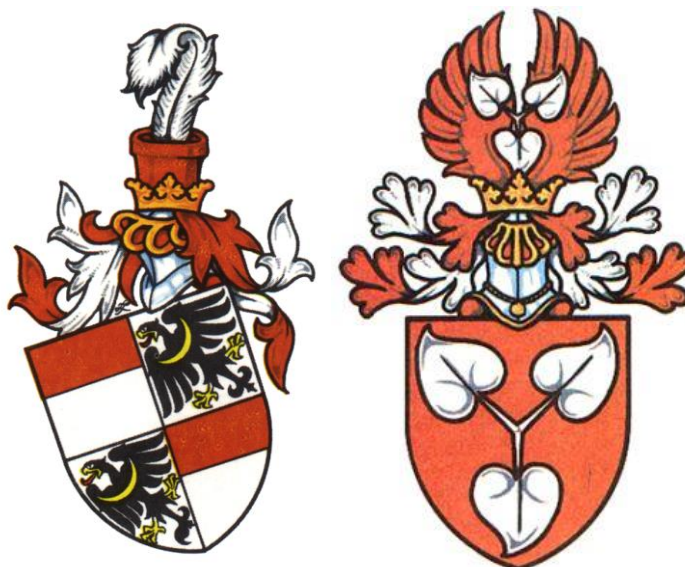
Ve výkladu o významu místních jmen „Doubravka“, „Doubravice“ a „Doubrava“ nejsou jazykovědci vykládána v absolutní shodě. V mnoha případech bylo jméno Doubravice nahrazováno jménem Doubravka jako deminutivum od termínu „Doubrava“. Všechna uvedená pojmenování mají základ ve slově „doubrava“. Takové jméno obdržela ves podle své polohy u doubravy nebo na místě bývalé doubravy. Doubravou je ve středověké češtině myšlen luh (něm. Waldwiese – lesní luh, lesní louka, resp. lužní les). Staroslovanský termín „dúbrava“ je vykládán jako les s příměrem k německému „Wald“ – les, resp. „Eichwald“ – dubový les (Profous, I., 1947, s. 441, 443, 445).

V uvedeném výkladu, že „dúbravu“ lze mít za „dubový les“ jsou starší etymologové ve zřetelném rozporu s novými. Ti totiž tvrdí, že slova v rozličných slovanských jazycích, jako „dobrava“, „dúbrava“, „dabrova“, „dabrava“ jsou odvozeny od staroslovanského výrazu „dǫbrъ“, který znamená obecně les a má základ v řeckém výrazu „drumos“, který je prastarým názvem lesa. Výklad doplňuje kategorické konstatování – s názvem dubu však doubrava nesouvisí (!!). Proto je činěn alternativní výklad, který vychází ze skutečnosti, že výraz doubrava, staročesky dúbava je odvozeno od staročeského „dúbravník“ – a to je rostlina s botanickým názvem Melissa (Machek, Václav: Etymologický slovník jazyka českého. Praha 1997. s. 123). Melissa officialis je v českém prostředí známa jako meduňka lékařská, či medunice, medúň, dubravník, včelník, matečnick, marule, marulka. Bylina je až 1, 5 m vysoká s listy podobnými kopřivovým a s květy ve tvaru trubkovitozvonkovitého kalichu bílé, krémové a až růžové barvy. Listy byly používány jak k léčení a výrobě léků, tak k upotřebení v kuchyni díky citronové vůni.

Místní jméno „Doubravka“ u Újezdu (v minulosti také „Doubravice“) lze mít za odvozené od obecného pojmenování lesa bez druhového určení porostu. Například v polovině 19. století píše topografická literatura o převažujících druzích stromů v okolních lesích, resp. na Dubovém vršku. Je zmiňován smrk, borovice, jedle a modřín. Pomístní jméno Dubový vršek má jistě jméno po dubu a původní zdejší lesní porost mohl mít právě takový charakter.

V roce 2003 jsem od Ing. Václava Hrabáka z Komárova obdržel dopis, ve kterém mi sděloval některé úvahy k obsahu případného návrhu znaku pro obec Újezd (v předchozí době jsem navrhoval pro město Komárov vlajku, která byla schválena a udělena v roce 2001 a s Ing. Hrabákem jsem byl od té doby v kontaktu). Ing. Hrabák v dopise konstatoval: „Jméno Doubravka je určitým synonymem obce. Místní fotbalový klub Doubravan nese svůj název již od doby svého založení 25. 5. 1921. Jeho klubové barvy jsou černá a bílá. Zřejmě bude nutno vzít v úvahu Doubravici ať už jako tvrz, či doubravu jako dubový les, při tvorbě symbolů do znaku obce“ (Archiv Stanislav Kasík: dopis Ing. Václava Hrabáka z 28. 1. 2003). Sdělení Ing. Hrabáka považuji za inspirativní.

Vlevo erb pánů z Lobkowicz; vpravo Kavků z Říččan
(kresba Karel Liška)

O ERBU LOBKOWICZŮ A KAVKŮ Z ŘÍČAN

Předesílám, že erb prvních známých vlastníků Újezda a tvrze Doubravice se vsí, tedy rodu z Doubravice, z odborné literatury známo není.

Původním rodovým erbem Lobkowiczů je stříbrný štít s červenou hlavou štítu a klenotem červeného obráceného klobouku se stříbrným perem. V takové podobě se lobkowiczský erb objevuje na nejstarších známých pečetích příslušníků rodu. Mikuláš II. Hasištejnský a Jan Popel bratři z Lobkowicz byli listinou císaře Friedricha III., vydanou 3. 8. 1459 v Brně, povýšení do stavu říšských svobodných pánů a zároveň jim byl polepšen erb. Od té doby užívali Lobkowiczové čtvrceného štítu, jehož 1. a 4. pole neslo původní rodový erb a ve 2. a 3. stříbrném poli byla kosmo černá orlice se zlatou zbrojí a zlatým perizoniem. Černá orlice ve stříbrném štítě patřila rodu pánů ze Žirotína. Manželkou Mikuláše II. Hasištejnského z Lobkowicz byla Žofie (Ofka), dcera Jaroslava Plichty ze Žirotína a Zdeňky z Potštejna. Nového rodového erbu z roku 1459 užívaly všechny rodové linie a větve. V knížecím znaku, který prošel poměrně komplikovaným vývojem a ustálil se v polovině 17. století, se tento erb uplatnil na místě středního štítku.

O další vývoj podoby lobkowiczského erbu se zasloužili příslušníci linie knížecí. Císař Ferdinand II. vydal nejprve 17. 10. 1623 dekret o svém rozhodnutí a pak 17. 8. 1624 majestát, povyšující Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkowicz do knížecího stavu ve Svaté říši římské. 23. 9. 1624 byla potvrzena knížecí hodnost také v Království českém s titulem „vladař domu lobkowiczského“. Povýšení do knížecího stavu se ve znaku projevilo položením čtvrceného štítku na knížecí plášť s knížecí korunou.

Popsané změny rodového erbu se týkaly pouze přímých potomků Zdeňka Vojtěcha z Lobkowicz, z linie knížecí. Ostatní příslušníci rodu užívali i nadále původního čtvrceného štítu z roku 1459. 27. 11. 1635 byl do říšského hraběcího stavu povýšen František Josef z Lobkowicz a na Duchcově a 21. 6. 1670 Václav Ferdinand, Ferdinand Vilém a Oldřich z Lobkowicz z linie bílinské. Jejich rodový erb se nezměnil, pouze byl doplněn hraběcí korunou na horním okraji štítu. Ferdinand Vilém a Oldřich navíc užívali dvou korunovaných orlů jako štítonošů.

Duchcovská linie vymřela v průběhu 17. století a bílinská na počátku 18. století (Kasík, Stanislav: Lobkowiczové. Dějiny a genealogie rodu. České Budějovice 2002, s. 11).

Poznámka k podobě jména rodu: Dne 9. ledna 1919 uzavřeli příslušníci rodu smlouvu o způsobu psaní rodového jména. Byla zvolena podoba vycházející ze staročeského pravopisu "Lobkowicz". Neznalost uvedené rodinné smlouvy a staročeského pravopisu vedla a stále vede k domněnce, že jde o německou formu názvu rodu. Není tomu tak - německy se psalo "Lobkowitz".

Páni z Říčan užívali ve svém erbu stříbrný leknínový trojlist v červeném štítě. Erbovní figura je sestavena ze tří leknínových listů s prodlouženými řapíky, které jsou uprostřed spojeny. Dva listy směřují k horním rohům štítu a jeden dolů (Sedláček, August: Českomoravská heraldika. Část zvláštní. Praha 1925, s. 40). Úplný erb doplňuje korunovaná přilba s červeno-stříbrnými příkrývadly s klenotem dvou červených křídel a stříbrného leknínového listu mezi nimi (Meraviglia-Crivelli, Rudolf Johann: Der böhmische Adel. Nürnberg 1885, s. 24, tab. 20).

NÁVRHY ZNAKU

- **Znak č. 1** – Ve stříbrném štítě na zeleném vrchu, v němž dva zkřížené zlaté obilné klasy, každý s odkloněným listem, černá, zlatě spárována, volná hradba, z které vyrůstá dub v přirozených barvách.

Vrch symbolizuje Dubový vršek, na jehož úpatí se obec rozkládá. Obilné klasy charakterizují obec jako tradičně zemědělskou. Hradba a dub odkazují k nejstarším poznatelným dějinám obce, které jsou spojeny s rodem držícím tvrz a ves Doubravice. Dub odkazuje na Dubový vršek a také na místní tradici symbolizovanou dubem.

- **Znak č. 2** – Ve stříbrném štítě, pod červenou hlavou červené hořící srdce dole provázené kosmou a šikmou zelenou dubovou větví s červenými žaludy.

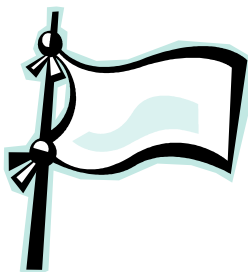
Stříbrný štít s červenou hlavou je odvozen od základního rodového erbu pánů z Lobkowicz, kteří byli významnými vlastníky Újezdu v 16. století. Hořící srdce je symbolem kostela v Újezdě, který je duchovním centrem obce. Dubové větve odkazují na Dubový vršek a tradiční sepětí vsi s touto symbolikou.

- **Znak č. 3** – Červeno-stříbrně dělený štít. Nahoře stříbrný leknínový trojlist, dole zelená dubová větev se dvěma listy provázenými čtyřmi červenými žaludy.

Základní členění štítu odkazuje na jednu z modifikací prakticky užívaného erbu pánů z Lobkowicz. Tím je poukázána na dva dominantní šlechtické rody v dějinách obce. Horní pole s leknínovým trojlístem je odvozeno od erbu pánů Kavků z Říčan, vlastníků Újezdu v rámci panství Hořovice v době předbělohorské. Dubová větev se odvozuje od tradiční obecní symboliky a má vztah i k Dubovému vršku, na jehož úpatí obec leží.

▣ **Znak č. 4** – Ve zlatém, zeleně lemovaném štítě červené hořící srdce nad zelenou dubovou větví s dvěma odkloněnými listy, každý s dvojicí červených žaludů pod nimi. Zelený lem symbolizuje samotné jméno obce Újezd tím, že ohraničuje pomyslnou plochu „uježděného“ pozemku. Zelená je v tomto případě inspirována lesem, který tvoří značnou část katastru obce. Červené hořící srdce ukazuje na patrocinium místního kostela. Dubová větev se vztahuje jak k vrchu Dubový vršek, na jehož úpatí obec leží, tak k tradiční symbolice obce. Zlatý štít lze vyložit jak symbol zrajícího pšeničného pole, které obec charakterizuje jako tradičně zemědělskou. Vůbec první zmínky o obci Újezd jsou spojeny s obdělávaným lánem a desátkem v podobě 9 korců obilí pro kostel v Cerhovicích.

▣ **Znak č. 5** – V zeleném štítě obilný klas s dvěma odkloněnými listy mezi dvěma vztyčenými dubovými větvemi, vše zlaté. Dubové větve mají vztah k Dubovému vršku, na jehož úpatí obec leží a zároveň jde o tradiční místní symboliku. Klas charakterizuje obec jako místo se zemědělskými tradicemi, mezi něž patří i první zmínka o obci v písemných historických pramenech a také trvale připomínaná existence zdejšího poplužního dvora. Zelená je barvou přírody, venkova a zemědělství a také vrchů a lesů. Se všemi vyjmenovanými skutečnostmi se lze v Újezdě potkat.

NÁVRHY VLAJKY

Vlajky měst a obcí se podle nepsaného pravidla odvozují od znaku. Barva štítu a hlavní figury je obvykle kombinována na list vlajky v podélných pruzích stejné šířky. Problémem návrhu nové vlajky je neshodnost nacházení nepoužitých variant, protože kombinace dvou, tří i čtyř podélných pruhů v barvách modré, červené, bílé, žluté a zelené jsou v podstatě vyčerpány.

Úskalím návrhů obecních vlajek je také skutečnost, že dosud není k dispozici všeobecně přístupné kompendium vlajek existujících. Stejně tak jako znak, měla by i vlajka mít takovou podobu, aby její zaměnitelnost s jinými byla vyloučena.

Ke každému z předkládaných návrhů obecního znaku je přiložen návrh vlajky. Jejich podoba vychází z podoby a barevnosti znaku a znakových figur. Snahou bylo přenést i na vlajku informace obsažené ve znaku a zachovat do určité míry jeho schopnost ikonografické výpovědi. Vexilologická terminologie popisující vlajky je odlišná od heraldické a proto existují rozdíly v pojmenování a popisování těžké figury, či téhož jevu.

Velikost vlajky je dána poměrem šířky listu k jeho délce 2 : 3.

- **Vlajka č. 1/1** – List tvoří sedm vodorovných pruhů, bílý, zelený, bílý, černý, bílý, zelený a bílý.

Bílé pruhy mají oporu ve stříbrném štítě, zelené ve vrchu a v koruně dubu a černý v hradbě.

- **Vlajka č. 1/2** – List tvoří dva vodorovné pruhy, bílý a zelený, v poměru 3 : 1. Z prostředních dvou čtvrtin horního okraje zeleného pruhu vyniká zelený vrch a na něm černá, žlutě spárována, volná hradba, z které vyrůstá dub se zelenými listy, červenými žaludy a hnědým kmenem. Pod hradbou dva zkřížené žluté obilné klasy, každý s odkloněným listem.

Vlajka opakuje podobu znaku

- **Vlajka č. 2/1** – Zelený list. K prostředním čtyřem šestinám horního okraje listu přiléhá bílé obdélníkové pole, široké tři čtvrtiny šířky listu. K prostřední třetině horního okraje listu přiléhá červené čtvercové pole.

Zelený list je odvozen od zelených dubových větví, bílé pole od stříbrného štítu a červené od srdce a hlavy štítu.

Překrývající se pole vytvářejí tvary, které mohou vyvolávat představu velkého písmene „Ú“, které je počátečním písmenem názvu obce.

- **Vlajka č. 2/2** – List tvoří dva vodorovné pruhy, červený a bílý, v poměru 1 : 4. V bílém pruhu červené hořící srdce dole provázené kosmou a šikmou zelenou dubovou větví s červenými žaludy.

Vlajka opakuje podobu znaku.

- **Vlajka č. 3/1** – List tvoří čtyři vodorovné pruhy, bílý, červený, bílý a zelený.

Červený pruh je odvozen od červeného pole štítu a horní bílý pruh od figury trojlistu. Dolní bílý pruh je inspirován dolní polovinou štítu a zelený zelenou dubovou větví.

- **Vlajka č. 3/2** – List tvoří dva vodorovné pruhy, červený a bílý. V červeném pruhu bílý leknínový trojlist, v bílém zelená dubová větev se dvěma listy provázenými čtyřmi červenými žaludy.

Vlajka opakuje podobu znaku.

- **Vlajka č. 4/1** – List tvoří pět vodorovných pruhů, zelený, bílý, červený, bílý a zelený a stejně široký zelený pruh žerďový a vlající.

Zelené pruhy mají oporu v zeleném lemu a v zelené větví, červený pruh v srdci a bílé pruhy ve stříbrném štítě.

- **Vlajka č. 4/2** – Bílý list se zeleným jednu dvanáctinu horního okraje listu širokým lemem. Uprostřed červené hořící srdce nad zelenou dubovou větví s dvěma odkloněnými listy, každý s dvojicí červených žaludů pod nimi.

Vlajka opakuje podobu znaku.

- **Vlajka č. 5/1** – Zelený list. K prostředním jedenácti patnáctinám horního okraje listu přiléhá žluté obdélníkové pole široké čtyři pětiny šířky listu, k prostředním sedmi patnáctinám horního okraje listu přiléhá zelené obdélníkové pole široké tři pětiny šířky listu a k prostředním třem patnáctinám horního okraje listu přiléhá žluté obdélníkové pole široké dvě pětiny šířky listu.

List vlajky a jednotlivá pole opakují barevnost štítu a figur v něm. Překrývající se pole vytvářejí tvary, které mohou vyvolávat představu velkého písmene „Ú“, které je počátečním písmenem názvu obce.

➤ **Vlajka č. 5/2** – Uprostřed zeleného listu obilný klas s dvěma odkloněnými listy mezi dvěma vztyčenými dubovými větvemi, vše žluté.
Vlajka opakuje podobu znaku

Všechny návrhy znaků i vlajek jsou tvořeny na základě příslušných oborových pravidel, zásad a usancí. Volba kteréhokoliv z nich je volbou dobrou.

Přeji Vám při Vašem rozhodování šťastné okolnosti.

Stanislav Kasík

Roudnice nad Labem, 11. června 2017